

अर्थतन्त्रमा स्थिरता मोडेल विकास गरेका हल र उडफोर्डलाई नोबेल पुरस्कार

एएफपी

स्टकहोम, २६ असोज

अमेरिकी अर्थशास्त्री रोबर्ट हल र माइकल उडफोर्डलाई सन् २०२६ को अर्थशास्त्रतर्फको नोबेल पुरस्कार प्रदान गरिने भएको छ। मौद्रिक तथा वित्तीय नीतिमाफर्त अर्थतन्त्रमा देखिने उतारचढावलाई नियन्त्रण गर्दै आर्थिक स्थिरता कायम गर्न सकिने विषयमा गरेको अनुसन्धानका लागि उनीहरूलाई सो पुरस्कार प्रदान गरिने भएको हो।

रोयल स्वीडिश एकेडेमी अफ साइन्सेजले जारी गरेको विज्ञप्तिमा हल र उडफोर्डको अनुसन्धानले विश्वभरका केन्द्रीय बैंक तथा सरकारले आर्थिक नीति निर्माण र कार्यान्वयनमा प्रयोग गर्दै आएका मोडेललाई वलियो सैद्धान्तिक आधार प्रदान गरेको उल्लेख गरिएको छ। उनीहरूको अनुसन्धानले अर्थतन्त्रमा आउने आकस्मिक परिवर्तनको प्रभाव विश्लेषण गर्न तथा त्यस्ता परिस्थितिमा उपयुक्त नीतिगत निर्णय लिन सहयोग पुऱ्याएको एकेडेमीले जनाएको छ।

पुरस्कार समितिका अध्यक्ष जोन हस्लरले उनीहरूको अनुसन्धानले ऊर्जा संकट, घरपरिवारको उपभोगमा आउने आकस्मिक परिवर्तन तथा अन्य आर्थिक फटकाको सामना गर्न नीतिनिर्मातालाई थप सक्षम बनाएको बताए। उनका अनुसार अर्थतन्त्रमा अप्रत्याशित परिवर्तन आउँदा त्यसको प्रभाव कसरी फैलिन्छ र मौद्रिक तथा वित्तीय नीतिमाफर्त त्यसलाई कसरी व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ भन्ने बुझ्न उनीहरूको अनुसन्धान महत्त्वपूर्ण रहेको छ। अर्थतन्त्रमा देखिने उतारचढाव नियन्त्रण गर्न सरकार तथा केन्द्रीय बैंकका लागि लामो समयदेखि चुनौतीको विषय रहँदै आएको छ। मुद्रास्फीति बढ्नु, उत्पादन घट्नु, बेरोजगारी बढ्नु तथा उपभोक्ताको खर्च गर्ने व्यवहारमा परिवर्तन आउनुजस्ता घटनाले समग्र अर्थतन्त्रमा प्रभाव पार्छन्। यस्तो अवस्थामा व्याजदर, सरकारी खर्च तथा करसम्बन्धी नीतिमा गरिने परिवर्तनले आर्थिक गतिविधिलाई कुन दिशामा लैजाइन्छ भन्ने विषयको अध्ययन हल र उडफोर्डको अनुसन्धानको महत्त्वपूर्ण पक्ष हो।

सन् १९७० को दशकमा देखिएको तेल संकटका क्रममा विश्व अर्थतन्त्रले मन्दी, उच्च मुद्रास्फीति

तथा उत्पादनमा गिरावटजस्ता समस्या सामना गरेको थियो। त्यस समय अर्थतन्त्रमा देखिएका समस्यालाई सम्बोधन गर्न कहिले र कसरी नीतिगत हस्तक्षेप गर्ने भन्ने विषयमा परम्परागत केन्सियन आर्थिक मोडेलको प्रभावकारितामाथि प्रश्न उठेको थियो। विशेषगरी उत्पादन र रोजगारी घटिरहेको अवस्थामा मुद्रास्फीति पनि उच्च रहन सक्ने परिस्थिति ले तत्कालीन नीतिगत दृष्टिकोणलाई चुनौती दिएको थियो।

यस्तो पृष्ठभूमिमा अर्थतन्त्रमा आउने परिवर्तनका कारण पहिचान गर्ने र तिनलाई सम्बोधन गर्न प्रभावकारी नीतिगत उपाय विकास गर्ने प्रयासलाई थप महत्त्व दिइएको थियो। हल र उडफोर्डले आर्थिक स्थिरता कायम गर्ने उपाय पहिचान गर्न उपयोगी हुने नयाँ विधि तथा उपकरणको विकासमा योगदान पुऱ्याएका थिए। उनीहरूको अनुसन्धानले आर्थिक फटका ले घरपरिवार, व्यवसाय, उत्पादन तथा उपभोगमा पार्ने प्रभावलाई समग्र अर्थतन्त्रसँग जोडेर विश्लेषण गर्न सहयोग पुऱ्याएको छ।

एकेडेमीका अनुसार उनीहरूले मुद्रास्फीति, उत्पादन र उपभोगजस्ता समष्टिगत आर्थिक सूचकबीच देखिने तथ्याङ्गीय सम्बन्धमा मात्र निर्भर नभई सूक्ष्म आर्थिक आधारमा आर्थिक मोडेल निर्माण गर्ने दृष्टिकोण अपनाएका थिए। यस विधिले घरपरिवार तथा व्यवसायले गर्ने व्यक्तिगत निर्णय,

उनीहरूको अपेक्षा र व्यवहारले समग्र अर्थतन्त्रमा कसरी प्रभाव पार्छ भन्ने बुझ्न मद्दत गर्छ।

व्याजदरमा परिवर्तन हुँदा घरपरिवारले गर्ने खर्च तथा बचतको निर्णय प्रभावित हुन सक्छ। त्यस्तै, व्यवसायले लगानी बढाउने वा घटाउने निर्णय पनि वित्तीय अवस्था र भविष्यप्रतिको अपेक्षामा निर्भर हुन्छ। यस्ता व्यक्तिगत निर्णय एकअर्कासँग जोडिँदा उत्पादन, रोजगारी, उपभोग र मूल्यस्तरमा परिवर्तन आउन सक्छ। यी सम्बन्धको अध्ययनबाट आर्थिक नीतिले पार्ने प्रभावको पूर्वानुमान गर्न तथा नीतिगत निर्णयको सम्भावित परिणाम मूल्याङ्कन गर्न सकिन्छ।

यसप्रकारको अनुसन्धानले केन्द्रीय बैंकलाई व्याजदर निर्धारण गर्दा तथा सरकारले बजेट, सार्वजनिक खर्च र करसम्बन्धी नीति बनाउँदा आर्थिक गतिविधिमा पर्ने सक्ने प्रभाव बुझ्न सहयोग गर्छ। आर्थिक संकटको समयमा मात्र नभई सामान्य अवस्थामा पनि आर्थिक स्थिरता कायम राख्न नीतिगत निर्णयको महत्त्व रहने भएकोले हल र उडफोर्डको अनुसन्धानलाई समष्टिगत अर्थशास्त्रको विकासमा महत्त्वपूर्ण योगदानका रूपमा हेरिएको छ। अर्थशास्त्रतर्फको नोबेल पुरस्कार भने स्वीडिश वैज्ञानिक अल्फ्रेड नोबेलको सन् १८९५ को इच्छापत्रमा उल्लेख गरिएका पाँच मूल पुरस्कारमध्ये पडैन। नोबेलको सन् १८९६ मा निधन भएको थियो।

उनले भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, शरीरक्रिया विज्ञान वा चिकित्सा, साहित्य र शान्तिका क्षेत्रमा पुरस्कार स्थापना गर्न आफ्नो इच्छापत्रमा व्यवस्था गरेका थिए।

अर्थशास्त्रतर्फको पुरस्कार भने स्वीडिश केन्द्रीय बैंकको सहयोगमा सन् १९६८ मा स्थापना गरिएको हो। यसको औपचारिक नाम 'अल्फ्रेड नोबेलको स्मृतिमा आर्थिक विज्ञानतर्फको स्वेरिजेस रिक्सबैंक पुरस्कार' हो। सन् १९६९ देखि प्रदान गर्न थालिएको यस पुरस्कारलाई प्रचलित रूपमा अर्थशास्त्रतर्फको नोबेल पुरस्कार भनिन्छ।

यो पुरस्कार नोबेलको मूल इच्छापत्रमा समावेश नभएकोले केही आलोचकले यसलाई 'नक्कली नोबेल' भन्ने गरेका छन्। यद्यपि, यसको विजेता छनोट रोयल स्वीडिश एकेडेमी अफ साइन्सेजले नै गर्छ। पुरस्कार छनोटको प्रक्रिया पनि अन्य नोबेल पुरस्कारको प्रक्रियासँग मिल्दोजुल्दी छ। अर्थशास्त्रमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने अनुसन्धानकर्ता तथा विद्वान्लाई सम्मान गर्ने उद्देश्यले यो पुरस्कार प्रदान गरिँदै आएको छ।

गत वर्ष अर्थात् सन् २०२५ मा प्रविधि, नवप्रवर्तन र आर्थिक वृद्धिवीचको सम्बन्धमा अनुसन्धान गरेका अर्थशास्त्री जोएल मोर्किर, फिलिप एगियोन र पिटर हाउड्टलाई अर्थशास्त्रतर्फको नोबेल पुरस्कार प्रदान गरिएको थियो। उनीहरूको अनुसन्धानले प्रविधिगत परिवर्तनले दीर्घकालीन आर्थिक वृद्धि कसरी अधि बढाउँछ र नवप्रवर्तनले अर्थतन्त्रमा कस्तो प्रभाव पार्छ भन्ने विषयमा प्रकाश पारेको थियो।

अर्थशास्त्रतर्फको पुरस्कारमा पनि अन्य नोबेल पुरस्कारसरह प्रमाणपत्र, स्वर्ण पदक र नगद पुरस्कार समावेश हुन्छ। पुरस्कारको रकम तथा अन्य विवरण पुरस्कार प्रदान गर्ने संस्थाले सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था छ। यस पुरस्कारले अर्थतन्त्रका जटिल समस्या बुझ्न र तिनको समाधानका लागि प्रमाणमा आधारित नीति निर्माण गर्न योगदान पुऱ्याउने अनुसन्धानलाई अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता प्रदान गर्छ। पुरस्कार विजेताले १० डिसेम्बरमा आयोजना हुने औपचारिक समारोहमा पुरस्कार ग्रहण गर्ने छन्। १० डिसेम्बर अल्फ्रेड नोबेलको निधन भएको दिनको वार्षिकी हो। यही दिन प्रत्येक वर्ष विभिन्न विधामा नोबेल पुरस्कार प्रदान गर्ने परम्परा रहँदै आएको छ।

मतदाता सूचीबाट नाम हटाइयो

■ भारतका विपक्षी दल सर्वोच्च अदालततर्फ

एपी

नयाँदिल्ली, २६ असोज

मतदाता सूचीबाट ठूलो संख्यामा नाम हटाएर प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीको दललाई फाइदा पुऱ्याउन खोजिएको आरोप लगाउँदै भारतका विपक्षी दलले सोमबार सर्वोच्च अदालततर्फ न्यायी निकालेका छन्। यसअघि सप्ताहन्तमा प्रहरीले हजारौं प्रदर्शनकारीलाई नियन्त्रणमा लिएपछि विरोध प्रदर्शन थप चर्किएको हो।

विपक्षी सांसद र उनीहरूका समर्थकले मुख्य निर्वाचन आयुक्त ज्ञानेश कुमारको राजीनामा माग गर्दै प्रधानन्यायाधीशसमक्ष निवेदन बुझाउने प्रयास गरेका थिए।

गत वर्ष निर्वाचन अधिकारीले मतदाता सूची पुनरावलोकन प्रक्रिया सुरु गरी १२ करोडभन्दा बढी मतदाताका नाम हटाएको घटनापछि भारतमा विरोध प्रदर्शन चर्किएको छ। 'ककोच'नामक युवा आन्दोलनको नेतृत्वमा भइरहेको प्रदर्शनमा सहभागीले सो प्रक्रियाको विरोध गर्दै आएका छन्।

आलोचकले मतदाता सूची पुनरावलोकन राजनीतिक उद्देश्यबाट

प्रेरित रहेको आरोप लगाएका छन्। उनीहरूका अनुसार यस प्रक्रियाले वास्तविक र योग्य मतदातालाई मतदानको अधिकारबाट वञ्चित गर्न सक्छ। प्रधानमन्त्री मोदीको भारतीय जनता पार्टी (भाजपा) र निर्वाचन आयोगले मतदाता सूचीमा हेरफेर गरिएको आरोप अस्वीकार गरेका छन्। उनीहरूले दोहोरिएका तथा अयोग्य मतदाताका नाम हटाउन सूची पुनरावलोकन आवश्यक रहेको दावी गरेका छन्।

विरोध प्रदर्शन ध्यानमा राख्दै अधिकारीले सोमबार नयाँ दिल्लीका छावटा मेट्रो स्टेशन बन्द गरेका थिए। साथै, प्रदर्शनका कारण राजधानीको यातायात व्यवस्था प्रभावित हुन सक्ने चेतावनी पनि दिइएको थियो।

भारतीय राष्ट्रिय कांग्रेसका नेता राहुल गान्धीले विरोध प्रदर्शनलाई संविधानको रक्षाका लागि भइरहेको संघर्षका रूपमा व्याख्या गर्नुभएको छ। 'हामी पछि हट्दैनौं', गान्धीले नयाँ दिल्लीमा पत्रकारसँग भने।

यसअघि सप्ताहन्तमा प्रहरीले नयाँ दिल्लीमा 'ककोच' आन्दोलनका नेतासहित हजारौं प्रदर्शनकारीलाई नियन्त्रणमा लिएको थियो।

रुसविरुद्ध थप निर्णायक कदम चाल्न अमेरिका र युरोपलाई पोल्यान्डका प्रधानमन्त्रीको आग्रह

एएफपी

वासो, २६ असोज

पोल्यान्डका प्रधानमन्त्री डोनाल्ड टस्कले युक्रेनमाथि रुसले सुरु गरेको पूर्णस्तरको आक्रमण पाँचौँ जाडोयामामा प्रवेश गर्न लागेका बेला रुसलाई नियन्त्रणमा राख्न अमेरिका र युरोपेली देशहरूले थप निर्णायक कदम चाल्नुपर्ने बताएका छन्। उनले रुसी राष्ट्रपति भ्लादिमिर पुटिनलाई स्पष्ट सन्देश दिन पश्चिमी राष्ट्र एकजुट भएर अधि बढ्नुपर्नेमा जोड दिएका छन्।

वासो सुरक्षा फोरमलाई सोमबार सम्बोधन गर्दै टस्कले रुसमाथि दबाव बढाउन युरोप र अमेरिकाले संयुक्त रूपमा प्रभावकारी रणनीति अपनाउनुपर्ने बताए। उनका अनुसार रुसको आक्रामक नीतिलाई रोक्न अहिलेसम्म अपनाइएका उपायमात्र पर्याप्त नहुन सक्छन्। त्यसैले रुसलाई आफ्नो कदमको परिणाम भोग्न बाध्य पार्न गरी थप कडा प्रतिबन्ध र अन्य निर्णायक उपाय अवलम्बन गर्न पश्चिमी राष्ट्रहरू तयार हुनुपर्छ।

'युरोप र संयुक्त राज्य अमेरिकसहित सम्पूर्ण पश्चिमले रुस र पुटिनलाई नियन्त्रणमा राख्न थप निर्णायक उपाय अपनाउन तयार रहेको देखाउनुपर्ने बेला आएको छ,' टस्कले भने। उनले रुसविरुद्धको दबावलाई निरन्तरता दिनुका साथै त्यसलाई थप प्रभावकारी बनाउनुपर्ने आवश्यकता औल्याए। युक्रेनमाथिको आक्रमण रोक्न रुसलाई बाध्य पार्न पश्चिमी राष्ट्रबीच साम्ना धारणा र दृढ प्रतिबद्धता आवश्यक रहेको उनले औल्याए।

टस्कले यसै साता हुने युरोपेली शिखर सम्मेलनअघि रुसविरुद्धका प्रतिबन्ध थप कडा

बनाउने विषयमा गम्भीर छलफल गर्न आफू ब्रसेल्स जाने जानकारी पनि दिए। उनले युरोपेली साफेदारहरूलाई रुसमाथि आर्थिक तथा राजनीतिक दबाव बढाउने विषयमा स्पष्ट निर्णय लिन आग्रह गर्ने बताए। उनका अनुसार युक्रेनविरुद्धको युद्ध अन्त्य गर्न रुसको आक्रामक गतिविधि नियन्त्रणमा राख्न युरोपेली देशहरूले आफ्नो प्रतिबद्धतालाई व्यवहारमा उतार्न आवश्यक छ।

रुससँग सीमा जोडिएको नेटो र युरोपेली संघ (ईयू) सदस्य पोल्यान्ड सन् २०२२ मा रुसले युक्रेनमाथि पूर्णस्तरको आक्रमण सुरु गरेदेखि नै किएभको प्रमुख सहयोगी रहँदै आएको छ। पोल्यान्डले युक्रेनलाई सैन्य सामग्री, मानवीय सहायता तथा अन्य आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउँदै आएको छ। युद्धका कारण विस्थापित भएका युक्रेनी नागरिकलाई आश्रय दिनुका साथै उनीहरूलाई आवश्यक मानवीय सहयोग प्रदान गर्न पनि पोल्यान्डले महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेको छ।

युक्रेनको सुरक्षा पोल्यान्ड र समग्र युरोपको सुरक्षासँग प्रत्यक्षरूपमा जोडिएको विषय भएको वार्सोको बुझाइ छ। रुसले युक्रेनमा आफ्नो सैन्य अभियानलाई निरन्तरता दिइरहँदा त्यसको प्रभाव युरोपको सुरक्षा व्यवस्थामा समेत पर्न सक्ने चिन्ता पोल्यान्डसहितका पूर्वी युरोपेली देशले व्यक्त गर्दै आएका छन्। यही कारण पोल्यान्डले युक्रेनलाई निरन्तर सहयोग गर्न र रुसमाथि दबाव कायम राख्न पश्चिमी राष्ट्रहरूलाई आग्रह गर्दै आएको छ।

यसैबीच, पोल्यान्डले आफ्नो भूमिमा तोडफोडका गतिविधि सञ्चालन गरेको र हाइड्रिड युद्धमाफर्त अस्थिरता उत्पन्न गर्न

खोजेको आरोप पनि रुसमाथि लगाउँदै आएको छ।

हाइड्रिड युद्धअन्तर्गत परम्परागत सैन्य गतिविधिको अतिरिक्त साइबर आक्रमण, भ्रामक सूचना, तोडफोड तथा अन्य गैरपरम्परागत माध्यम प्रयोग गरेर प्रतिपक्षलाई कमजोर बनाउने प्रयास गरिन्छ। मस्कोले भने पोल्यान्डले लगाउँदै आएका आरोप अस्वीकार गर्दै आएको छ।

गत सेप्टेम्बरमा टस्कले युक्रेनविरुद्धको युद्धमा रुसको रणनीतिले वासांसहित किएभका सहयोगी राष्ट्रलाई समेत लक्षित गर्न सक्ने चेतावनी दिएका थिए। उनले रुसले हाइड्रिड गतिविधिका साथै ड्रोन र क्षेप्यास्त्र आक्रमणमाफर्त युक्रेनका सहयोगीहरूलाई दबावमा पार्ने योजना बनाउन सक्ने आशङ्का व्यक्त गरेका थिए।

युरोप समर्थक मध्यमार्गी नेता टस्कले पोल्यान्ड युक्रेनको दृढ सहयोगीका रूपमा कायम रहने प्रतिबद्धता पनि दोहोर्‍याएका छन्। उनले युक्रेनलाई समर्थन गर्ने विषय कुनै एउटा देशको मात्र जिम्मेवारी नभई सम्पूर्ण पश्चिमी राष्ट्रको साझा सुरक्षा चासो भएको बताए। युक्रेन कमजोर भएमा त्यसले युरोपको सुरक्षा र स्थायित्वमा थप चुनौती उत्पन्न गर्न सक्ने भएकोले किएभको समर्थनमा पश्चिमी देश एकजुट हुनुपर्ने उनको जोड छ।

टस्कको पछिल्लो अभिव्यक्ति अमेरिकी राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पले रुस र युक्रेनबीच ऊर्जा पूर्वाधारमा आक्रमण रोक्ने युद्धविरामबारे घोषणा गरेको भनिएको घटनाक्रमपछि आएको हो।

सो घोषणाको विस्तृत विवरण सार्वजनिक नभएपछि किएभमा आश्चर्य र मस्कोमा मौनता देखिएको समाचारमा उल्लेख छ। ऊर्जा पूर्वाधारलाई लक्षित गरी गरिने आक्रमणले

सर्वसाधारणको जनजीवन, विद्युत् आपूर्ति तथा अन्य आधारभूत सेवामा गम्भीर असर पार्न सक्ने भएकाले यस विषयमा हुने कुनै पनि सहमति महत्त्वपूर्ण मानिन्छ।

यद्यपि, युद्धविरामसम्बन्धी घोषणाको विस्तृत विवरण र त्यसको कार्यान्वयनबारे स्पष्ट जानकारी सार्वजनिक नभएको अवस्थामा रुसमाथि दबाव कायम राख्नुपर्ने टस्कको आग्रहले पश्चिमी राष्ट्रबीचको रणनीतिक एकताको महत्त्व पुनः उजागर गरेको छ।

युद्ध अन्त्यका लागि कूटनीतिक प्रयास आवश्यक भए पनि रुसले आफ्नो सैन्य गतिविधि जारी राखेमा त्यसलाई रोक्न थप प्रभावकारी कदम चाल्नुपर्ने उनको धारणा छ।

वासो सुरक्षा फोरमलाई सम्बोधन गर्ने क्रममा टस्कले युक्रेनमा जारी युद्धलाई अस्तित्व र प्रभुत्वबीचको संघर्षका रूपमा चित्रण गरे।

उनका अनुसार युक्रेन आफ्नो स्वतन्त्रता र अस्तित्व

जोगाउन लडिरहेको छ भने रुसले आफ्नो प्रभाव र प्रभुत्व विस्तार गर्ने उद्देश्यले युद्धलाई निरन्तरता दिइरहेको छ। 'यदि युक्रेन लडिरहेको छ भने, त्यो आफ्नो अस्तित्वका लागि लडिरहेको छ। रुस भने प्रभुत्वका लागि लडिरहेको छ,' उनले भने। उनले युक्रेनको प्रतिरोधलाई आफ्नो सार्वभौमसत्ता र राष्ट्रिय अस्तित्व रक्षाको प्रयासका रूपमा व्याख्या गर्दै रुसको सैन्य अभियानलाई त्यसको विपरीत उद्देश्यसँग जोडे।

टस्कले आफ्नो सम्बोधनका क्रममा दोस्रो विश्वयुद्धअघि नाजी जर्मनीले पोल्यान्डलाई जर्मनीमाथि हुने भनिएको आक्रमणको जिम्मेवार देखाउने प्रयास गरेको इतिहास पनि स्मरण गरे। उनले त्यसबेला नाजी प्रचारले पोल्यान्डलाई दोषी देखाएर जर्मनीको आक्रामक कदमलाई उचित ठहर्‍याउने प्रयास गरेको बताए। अहिले रुसबाट पनि यस्तै प्रकृतिका अभिव्यक्ति सुनिन थालेको उनको आरोप थियो।

पष्ठ १ बाट क्रमशः

जोखिममा...

प्राधिकरणको प्रतिवेदनमा पहिरोले नदी थुनेको समय विहान ५:३० बजे र थुनिएको पानी बग्ने थालेको समय ६:१५ बजे उल्लेख छ। स्थानीयले सूचना पाएको, घटना भएको र सरकारी निकायले जानकारी प्राप्त गरेको समयबीचको अन्तरले प्रारम्भिक सूचना संकलनको प्रभावकारितामाथि प्रश्न उठाएको छ।

खारोड, उडजुल्ड र चुच्चै त आसपासदेखि धार्चै गाउँपालिकाका जगत, माछीखोला, तातोपानी, लापुबेसी र सोतीबजार हुँदै आरुघाटसम्मका बस्ती जोखिममा पर्न सक्छन्। तर, यी बस्तीमा चेतावनी कुन समयमा र कुन माध्यमबाट पुग्यो भन्ने विस्तृत विवरण सार्वजनिक भएको छैन। दुई लाख एसएमएस पठाइएको तथ्यले प्रत्येक जोखिमयुक्त बस्तीका बासिन्दाले समयमै सूचना पाए भन्ने प्रमाणित गर्दैन।

नेपालले हिमाली क्षेत्रमा बाढी, हिमताल र जलसतहको जोखिम पहिचान गर्न चीनसँग विभिन्न समयमा सहकार्य गर्दै आएको छ। गत २७ मेमा नेपाल र चीनबीच बाढी, मौसम तथा हिमनदीसम्बन्धी जोखिम र सूचना आदानप्रदानबारे छलफल भएको थियो। भोटेकोशी-त्रिशूली क्षेत्रमा आएको बाढीपछि, चीनले जलविज्ञानसम्बन्धी सूचना आदानप्रदान जारी राख्ने र क्षतिग्रस्त निगरानी केन्द्र पुनर्स्थापनामा सहयोग गर्ने जनाएको थियो। तर, 'कुन स्थानमा कस्ता उपकरण जडान गरिएका छन्, ती सञ्चालनमा छन् कि छैनन् र तिनबाट प्राप्त तथ्यांक कति नियमित रूपमा केन्द्रमा पुग्छ?' भन्ने विवरण अहिलेसम्म स्पष्ट छैन।

मौसम बताउने 'भाजु'सँग पहिरोको भर!

चीनको सहयोगमा उपलब्ध गराइएको 'भाजु' कृत्रिम बुद्धिमत्तामा आधारित मौसम पूर्वानुमान प्रणालीबारे पनि प्रश्न उठेका छन्। जल

तथा मौसम विज्ञान विभागको बाढी पूर्वानुमान महाशाखाका प्रवक्ता विनोद पराजुली माजुले पहिरोको पूर्वसूचना नदिने बताउँछन्। 'हामीले पनि मौसम पूर्वसूचना प्रणाली त चलाएकै छौं,' पराजुलीले भने, 'चीनले दिएको माजु बाहेक अरु विषयमा हामी अपडेट छैनौं, मौसम विभाग वा विपद प्राधिकरणतिर बुझ्नुपर्ला।'

राष्ट्रिय विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणका प्रवक्ता रामबहादुर के सीले माजु प्रणाली प्राधिकरणअन्तर्गत सञ्चालनमा रहेको बताए पनि उपकरणको अवस्था र कार्यक्षमताबारे आफूलाई विस्तृत जानकारी नभएको बताएका छन्।

मौसम पूर्वानुमानले वर्षा र मौसमको सम्भावित अवस्था बताउन सक्छ। तर, पहिरो खसेर खोला थुनिने वा थुनिएको पानी एकसाथ बग्ने घटना पहिचान गर्न नदीको बहाव, जलसतह, भूगर्भीय जोखिम र स्थलविशेषको निगरानीलाई समेत जोड्नुपर्छ।

Government of Nepal Ministry of Energy, Water Resource and Irrigation Department of Water Resource and Irrigation Irrigation and Water Resource Management Project, Jajarkot Cancellation and Re-Invitation for Bids

Date of Publication: 27th Ashoj 2083 (13th Oct. 2026)

1. Irrigation and Water Resource Management Project, Jajarkot hereby cancels the bids for the following works, previously published on 24th Bhadra 2083 due to bidders' interference in bid submission and collusive practice pursuant to Clause 62 Sub-Clause 2(d) and 2(f), and Clause 26(6) of the PPA-2063 and re-invites sealed bids for the same works from eligible bidders under the National Competitive Bidding Procedures.

S.N.	IFB No.	Bid Submission Details
1	IWRMPJ/RT-Bheri/NCB-01/083-84	Bid Purchase Deadline: 17:00 Hrs. on 4 th Nov. 2026
2	IWRMPJ/RT-Sharada/NCB-02/083-84	Bid Submission Deadline: 12:00 Hrs. on 5 th Nov. 2026
3	IWRMPJ/Salyan-Lift/NCB-03/083-84	Bid Opening Date: 13:00 Hrs. on 5 th Nov. 2026
4	IWRMPJ/WRJ-Lift/NCB-04/083-84	
5	IWRMPJ/RT-Chhedagad/NCB-05/083-84	

- Bidders may purchase the bidding documents by hand/e-mail upon submission of bid document fee of Nrs. 5,000 per bid in the designated revenue account.
- For more details regarding Submission of Bid Document fee, Bid Security, Bid Capacity, Contracts of Similar Size and Nature, and Key Experience, please visit <https://facebook.com/IWRMP, Jajarkot or Irrigation and Water Resource Management Project, Jajarkot Office>
- Previously Issued Bid Security/Bank Guarantee can be released /amended with respect to this notice.

Project Chief

खेलकुदवाटिका

मंगलबार २७ असोज २०८३

www.rajdhanidaily.com

Tuesday 13 October 2026

४१ वर्षमा पनि रोकिएन किप्योगेको दौड ‘मेलबर्न म्याराथन’ जित्दै बनाए नयाँ कोर्स कीर्तिमान

राजधानी समाचारदाता
काठमाडौं, २६ असोज

उमेर बढ्दै जाँदा खेलाडीको शारीरिक क्षमता घट्दै जान्छ भन्ने सामान्य मान्यतालाई के न्याका विश्वविख्यात म्याराथन धावक इलिउड किप्योगेले फेरि चुनौती दिएका छन् । ४१ वर्षको उमेरमा पनि उच्चस्तरको प्रतिस्पर्धामा आफूलाई अब्बल साबित गर्दै उनले अस्ट्रेलियामा आयोजित ‘मेलबर्न म्याराथन’ उपाधि जितेका छन् । उनको यो जित अर्को प्रतियोगिताको सफलतामै भने सीमित छैन, निर्धारित दौडमार्गमा नयाँ कीर्तिमान कायम गर्ने उपलब्धिसमेत बनेको छ ।

आइतबार सम्पन्न प्रतियोगितामा किप्योगेले ४२.१९५ किलोमिटर लामो म्याराथन दुई घण्टा ९ मिनेट १० सेकेन्डमा पूरा गरे । यो समय मेलबर्न म्याराथनको सो मार्गमा कायम भएको अहिलेसम्मकै उत्कृष्ट समय हो । लामो दूरीको दौडमा गति, सहनशक्ति र निरन्तर प्रयासको महत्त्व रहने भएकाले अनुभवी धावक किप्योगेको प्रदर्शनलाई उल्लेखनीयरूपमा हेरिएको छ ।

विश्व एथलेटिक्समा लामो समयदेखि प्रभाव जमाउँदै आएका किप्योगेका लागि मेलबर्नको सफलता उनको करिअरको १७औँ म्याराथन उपाधि हो । सन् २०२३ मा बर्लिन म्याराथन जितेयता उनले पहिलोपटक म्याराथन उपाधि जितेका हुन् । यसले केही समयको अन्तरालपछि पनि उनी उच्चस्तरको प्रतिस्पर्धामा उपाधिका लागि दावेदार बन्न सक्ने बलियो सम्भावना बनेको छ ।

उमेरभन्दा बलियो अनुभव र प्रतिस्पर्धी भावना

म्याराथन सामान्य दौडभन्दा फरक प्रकृतिको खेल हो । यसमा सुरुवाती गतिमात्र पर्याप्त हुँदैन । लामो समयसम्म ऊर्जा जोगाएर राख्ने क्षमता, शरीरको अवस्थाअनुसार गति व्यवस्थापन गर्ने सीप, मानसिक दृढता र अन्तिम चरणसम्म प्रतिस्पर्धामा टिकिरहने धैर्य आवश्यक पर्छ । यस्तो चुनौतीपूर्ण विधामा ४१ वर्षको उमेरमा उपाधि जित्नु किप्योगेको अनुभव र निरन्तरताको महत्त्वपूर्ण उदाहरण हो । नयाँ पुस्ताका धावक तीव्र गतिमा अघि बढिरहेका बेला उनी अझै प्रतिस्पर्धाको अग्रभागमा रहन सफल भएका छन् । उपाधि जितेपछि किप्योगेले आफ्नो शरीर अझै राम्रो अवस्थामा रहेको र आफू नयाँ पुस्ताका धावकसँग प्रतिस्पर्धा गर्न सक्षम रहेको बताएका थिए । आफू उमेरका हिसाबले पाको भए पनि युवा खेलाडीसँगै दौडिन पाउनु खुसीको विषय भएको उनी बताउँछन् । उनको अभिव्यक्तिले खेलकुदमा उमेरको भूमिका महत्त्वपूर्ण भए पनि त्यसले खेलाडीको सम्भावना पूर्णरूपमा निर्धारण नगर्ने सन्देश दिन्छ । लामो समयसम्मको अभ्यास, अनुशासन र प्रतिस्पर्धाप्रतिको लगावले खेलाडीलाई कठिन परिस्थितिमा समेत सक्रिय रहन मद्दत गर्न सक्छ ।

विशेष मार्गमा दौड, क्रिकेट मैदानमा समापन

‘मेलबर्न म्याराथन’को अर्को आकर्षण यसको दौडमार्ग

थियो । प्रतियोगिताको केही भाग अस्ट्रेलियामा ‘फर्मुला वान कार रेस’ आयोजना हुने चर्चित अल्वर्ट पार्क क्षेत्रमा सञ्चालन गरिएको हो ।

त्यस्तै, दौडको अन्तिम भाग प्रसिद्ध मेलबर्न क्रिकेट ग्राउन्ड (एमसीजी)भित्र पूरा गरिएको थियो । कार रेसका लागि परिचित ट्याच हुँदै अघि बढ्नु र अन्त्यमा क्रिकेटको ऐतिहासिक मैदानभित्र प्रवेश गर्नु धावकका लागि फरक अनुभव थियो । म्याराथनको अन्तिम चरणमा खेलाडीको शारीरिक थकान उच्च हुने भएकाले त्यस्तो समय दर्शकको समर्थन र उत्साहले पनि विशेष अर्थ राख्न सक्छ ।

एमसीजीमा प्रवेश गरेपछि किप्योगेले उपस्थित समर्थकलाई हात हल्लाएर अभिवादन गरेका थिए । दर्शकले उनको नाम लिएर उत्साह बढाएको र दौडमार्गमा प्राप्त समर्थनले आफूलाई खुसी बनाएको उनले बताएका थिए । उनका अनुसार मेलबर्नको मार्ग सुन्दर थियो र प्रतियोगिताको वातावरणले दौडलाई अझ रमाइलो बनाएको थियो । फर्मुला वानको ट्याचकमा दौडिने तथा अन्तिममा क्रिकेट मैदानभित्र पुगेर दौड पूरा गर्ने अवसर उनका लागि विशेष अनुभव बनेको थियो । ‘मेलबर्न म्याराथन’ले प्रतिस्पर्धात्मक खेलसँगै सहरका चर्चित खेलस्थललाई जोड्ने अवसर पनि प्रदान गरेको थियो । खेलकुदका विभिन्न विधाका समर्थकलाई एउटै प्रतियोगितामार्फत आकर्षित गर्न सकिने उदाहरणका रूपमा यसलाई लिन सकिन्छ ।

पुरुषतर्फ अस्ट्रेलियाका धावक दोस्रो र तेस्रो

पुरुषतर्फ किप्योगेले उपाधि जित्दा अस्ट्रेलियाका थोमस डो कान्टो दोस्रो स्थानमा रहे । उनले दुई घण्टा १० मिनेट ३५ सेकेन्डमा दौड पूरा गरे । अस्ट्रेलियाकै रिस एडवर्डस तेस्रो भए ।

किप्योगे र दोस्रो स्थानमा रहेका डो कान्टोबीचको समयान्तर १ मिनेट २५ सेकेन्ड थियो । लामो दूरीको दौडमा यस्तो अन्तरले अग्रस्थानका लागि भएको प्रतिस्पर्धाको चित्र प्रस्तुत गर्छ । किप्योगेले निर्धारित दूरी तुलनात्मक रूपमा कम समयमा पूरा गर्दै आफ्नो अनुभवलाई नतिजामा रूपान्तरण गरे ।

घरेलु धावकले दोस्रो र तेस्रो स्थान हासिल गर्नु अस्ट्रेलियाली खेलाडीका लागि पनि उल्लेखनीय उपलब्धि रह्यो । यद्यपि, यस प्रतियोगिताको सबैभन्दा चर्चित उपलब्धि किप्योगेले बनाएको कोर्स कीर्तिमान नै बन्यो ।

महिलातर्फ क्यामिल फ्रेन्चलाई उपाधि

महिलातर्फ न्युजिल्यान्डकी क्यामिल फ्रेन्चले उत्कृष्ट प्रदर्शन गर्दै उपाधि जितिन् । उनले ४२.१९५ किलोमिटरको दूरी २ घण्टा २८ मिनेट २५ सेकेन्डमा पूरा गरिन् । महिला स्पर्धामा अस्ट्रेलियाकी सिनेड डाइभर दोस्रो र आयरल्यान्डकी निकोला शोरिडन तेस्रो स्थानमा रहे । यससँगै प्रतियोगिताको महिला विधामा न्युजिल्यान्ड, अस्ट्रेलिया र आयरल्यान्डका खेलाडीले शीर्ष

तीन स्थान हासिल गरे ।

पुरुष र महिला दुवै विधाका नतिजाले मेलबर्न म्याराथनमा अन्तर्राष्ट्रिय खेलाडीबीच भएको प्रतिस्पर्धालाई उजागर गरेको छ । म्याराथनमा व्यक्तिगत तयारी र सहनशक्तिसँगै प्रतियोगिताको वातावरण, मार्गको प्रकृति र दौडको रणनीतिले पनि प्रदर्शनमा प्रभाव पार्न सक्छ ।

सातै महादेशमा म्याराथन दौडने किप्योगेको लक्ष्य

मेलबर्नमा प्राप्त सफलता किप्योगेको अर्को ठूलो योजनासँग पनि जोडिएको छ । उनी आगामी दुई वर्षभित्र अन्टार्क्टिकासहित विश्वका सातै महादेशमा म्याराथन दौड पूरा गर्ने लक्ष्यमा छन् ।

मेलबर्न म्याराथन उनको यही विश्वव्यापी यात्राअन्तर्गत तेस्रो म्याराथन हो । सातै महादेशमा दौड पूरा गर्ने योजनाले उनको प्रतिस्पर्धात्मक यात्रालाई फराकिलो बनाएको छ । यस अभियानमा उनी विभिन्न भौगोलिक तथा वातावरणीय अवस्थाका बीच दौडने योजनामा छन् ।

म्याराथनका लागि आवश्यक तयारी सबै स्थानमा समान हुँदैन । तापक्रम, हावापानी, उचाइ र दौडमार्गको बनावटले धावकको प्रदर्शनमा प्रभाव पार्न सक्छ । त्यसैले विभिन्न महादेशमा दौड पूरा गर्ने अभियान खेलकुदको उपलब्धिसँगै व्यक्तित्व चुनौती पनि हो ।

यस अभियानबाट सकलन हुने रकम इलिउड

किप्योगे फाउन्डेसनलाई प्रदान गरिनेछ । सो फाउन्डेसनले शिक्षा, वातावरणीय दिगोपन र स्वास्थ्यका क्षेत्रमा काम गर्दै आएको छ । उनको अभियानलाई प्रतियोगितामा जित हासिल गर्ने लक्ष्यमा मात्र सीमित नराखी सामाजिक योगदानसँग पनि जोडेको छ । खेलाडीको लोकप्रियता र अन्तर्राष्ट्रिय पहिचानलाई सामाजिक उद्देश्यका लागि प्रयोग गर्न सकिने पहलका रूपमा लिन सकिन्छ ।

ओलम्पिकदेखि म्याराथनको ऐतिहासिक उपलब्धिसम्म

किप्योगेलाई विश्वकै महान् लामो दूरीका धावकमध्ये एक मानिन्छ । उनको खेलजीवनमा ओलम्पिक म्याराथनका दुई स्वर्णपदक सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण उपलब्धिमध्ये पर्छन् । यसबाहेक उनले पाँच हजार मिटर दौडमा एक रजत र एक कांस्य ओलम्पिक पदक जितेका छन् ।

उनको सफलताको सूचीमा विश्व च्याम्पियनसिप उपाधि, विश्व म्याराथन मेजर प्रतियोगितामा १२ जित र म्याराथनमा दुई आधिकारिक विश्व कीर्तिमानसमेत समावेश छन् । यी उपलब्धिले उनलाई लामो दूरीको दौडमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा स्थापित गरेका छन् ।

किप्योगेको करिअरको अर्को ऐतिहासिक क्षण सन् २०१९ मा अस्ट्रियाको भियनामा देखिएको थियो । विशेषरूपमा आयोजना गरिएको दौडमा उनले म्याराथन दूरी १ घण्टा ५९ मिनेट ४० सेकेन्डमा पूरा गरेका थिए । यससँगै उनी म्याराथन दूरी दुई घण्टाभन्दा कम समयमा पूरा गर्ने पहिलो व्यक्ति बने ।

सो दौड विशेष परिस्थितिमा आयोजना गरिएको थियो । त्यसैले त्यसको समयलाई आधिकारिक विश्व कीर्तिमानका रूपमा मान्यता दिइएको थिएन । खेलकुदमा प्रदर्शनको समयसँगै प्रतियोगिताका नियम, अवस्था र मान्यताका मापदण्ड पनि महत्त्वपूर्ण हुने भएकाले यो भिन्नता उल्लेखनीय छ ।

नयाँ पुस्ताका लागि प्रेरणा

मेलबर्नमा किप्योगेले हासिल गरेको सफलतालाई उनको व्यक्तिगत उपलब्धिका रूपमा मात्र हेर्नु पर्याप्त हुँदैन । यसले लामो समयसम्म खेलमा सक्रिय रहन चाहने खेलाडीका लागि निरन्तर अभ्यास, अनुशासन र प्रतिस्पर्धात्मक सोचको महत्त्व पनि सम्भाउँछ ।

खेलाडीको ‘करिअर’मा उमेर बढ्दै जाँदा चुनौती थपिन सक्छन् । तर उपयुक्त तयारी र अनुभवको सदुपयोगमार्फत आफ्नो क्षमताको उपयोग कसरी गर्न सकिन्छ भन्ने कुरा किप्योगेको प्रदर्शनले देखाएको छ । उनको सफलताले युवा धावकलाई प्रेरित गर्नुका साथै अनुभवी खेलाडीले पनि उच्चस्तरको प्रतिस्पर्धामा योगदान दिन सक्ने सम्भावना प्रस्तुत गरेको छ ।

यद्यपि, एउटा प्रतियोगिताको नतिजाका आधारमा खेलाडीको भविष्यबारे निश्चित निष्कर्ष निकाल्न सकिदैन । म्याराथनमा प्रत्येक प्रतियोगिताको परिस्थिति फरक हुन सक्छ । त्यसैले किप्योगेको आगामी प्रदर्शन र सातै महादेशमा दौड पूरा गर्ने योजनाको प्रगति पनि चासोको विषय रहनेछ ।

निर्मलराज पौडेललाई माच्यो नि कान्छीको मायाले

- ‘चमेलीको पोड’ र ‘चंगुल’को व्यापार कमजोर, दर्शक तान्न संघर्ष

राजधानी समाचारदाता
काठमाडौं, २६ असोज

नेपाली चलचित्रको बक्स अफिसमा ‘बा : एक योद्धा’ले दबदबा कायम गरेको छ । चलचित्र विकास बोर्डद्वारा सोमबार सार्वजनिक बक्स अफिस विवरणअनुसार चलचित्रले ३ करोड रुपैयाँभन्दा बढी ग्रस कमाइ गर्दै प्रदर्शनमा रहेका चार चलचित्रमध्ये पहिलो स्थान हासिल गरेको छ । निखिल उप्रेतीको अभिनय तथा निर्देशन रहेको ‘आचार्य’ले पनि १ करोड ६२ लाख रुपैयाँभन्दा बढी कमाइ गरेको छ । ‘चमेलीको पोड’ र ‘चंगुल’को व्यापार भने कमजोर देखिएको छ ।

बोर्डको सानेपा बक्स अफिस विवरणअनुसार आइतबार राति ११ बजेर ५९ मिनेटसम्म ‘बा : एक योद्धा’ले ३ करोड ५ लाख २२ हजार ५०२ रुपैयाँ ग्रस कमाइ गरेको छ । चलचित्रका १ लाख ७ हजार ५३३ टिकट विक्री भएका छन् । कमाइ र टिकट विक्री दुवैका आधारमा चलचित्र अन्य तीन चलचित्रभन्दा अगाडि देखिएको हो ।

यसैगरी, ‘आचार्य’ले १ करोड ६२ लाख २७ हजार ९४६ रुपैयाँ ग्रस कमाइ गरेको छ । चलचित्रका ५६ हजार १९९ टिकट विक्री भएका छन् । यससँगै ‘आचार्य’ चार चलचित्रमध्ये दोस्रो स्थानमा छ । ‘बा : एक योद्धा’को कमाइ ‘आचार्य’भन्दा १ करोड ४२ लाख ९४ हजार ५५६ रुपैयाँ बढी छ ।

अर्कोतर्फ, १६ असोजदेखि प्रदर्शनमा आएका ‘चमेलीको पोड’ र ‘चंगुल’ले भने अपेक्षाअनुसार दर्शक आकर्षित गर्न

सकेका छैनन् । विवरणअनुसार ‘चमेलीको पोड’ले ५ लाख ५० हजार २०० रुपैयाँ ग्रस कमाइ गरेको छ । चलचित्रका १ हजार ७४८ टिकट विक्री भएका छन् ।

एभरेस्ट सूर्य बोहराको निर्देशनमा बनेको ‘चमेलीको पोड’मा सुरक्षा पन्त, नारायण त्रिपाठी (प्रेमचरी), मुकुन् भुसाल र विल्सनविक्रम राईलगायतको अभिनय छ । नारायण त्रिपाठीको लामो समयपछिको पुनरागमनलाई समेत चलचित्रको महत्त्वपूर्ण पक्षका रूपमा हेरिएको थियो । तर, सार्वजनिक तथ्यांकले चलचित्रले अपेक्षित दर्शक तान्न नसकेको देखाउँछ । चार चलचित्रमध्ये सबैभन्दा कमजोर व्यापार राम गौतम निर्देशित

‘चंगुल’को छ । चलचित्रले आइतबार राति ११ बजेर ५९ मिनेटसम्म १ लाख ३८ हजार ३०० रुपैयाँ ग्रस कमाइ गरेको छ । यस अवधिमा ४२५ टिकटमात्रै विक्री भएका छन् । चलचित्रमा रवि कार्की, लेय संग्रौला र लक्ष्मीनाथ तिमिल्सिनालगायत कलाकारको अभिनय छ ।

कमाइ र टिकट विक्रीमा ठूलो अन्तर

बक्स अफिसको तथ्यांकअनुसार ‘बा : एक योद्धा’ पहिलो, ‘आचार्य’ दोस्रो, ‘चमेलीको पोड’ तेस्रो र ‘चंगुल’ चौथो स्थानमा छन् ।

शीर्ष स्थानमा रहेको ‘बा : एक योद्धा’ र सबैभन्दा कम कमाइ गरेको ‘चंगुल’बीच ३ करोड रुपैयाँभन्दा बढीको ग्रस कमाइअन्तर छ । यसले एउटै अवधिमा प्रदर्शनमा आएका चलचित्रबीच दर्शकको आकर्षण र टिकट विक्रीमा ठूलो भिन्नता रहेको देखाउँछ ।

ग्रस कमाइलाई निर्माताको वास्तविक आम्दानी वा नाफाका रूपमा बुझ्न मिल्दैन । चलचित्रको कुल लगानी, प्रचारप्रसार तथा प्रदर्शन खर्च र हल सञ्चालक एवं वितरकको हिस्सासमेत हिसाव गर्नुपर्ने हुन्छ । त्यसैले उपलब्ध बक्स अफिस तथ्यांकले चलचित्रको व्यावसायिक प्रदर्शनको तुलनात्मक अवस्था देखाए पनि वास्तविक नाफा निर्धारण गर्दैन ।

समग्रमा ‘बा : एक योद्धा’ले बक्स अफिसमा बलियो उपस्थिति बनाउँदा ‘आचार्य’ले पनि उल्लेख्य कमाइ गरेको छ । ‘चमेलीको पोड’ र ‘चंगुल’ले अपेक्षित दर्शकको साथ पाउन सकेका छैनन् ।

राजधानी समाचारदाता
काठमाडौं, २६ असोज

विपिन जोशीको शब्द तथा संगीत, निर्मलराज पौडेलको स्वर र मनिषराज पौडेलको निर्देशनमा तयार भएको नयाँ गीत ‘आम्मेनी माच्यो, कान्छीको मायाले’ सार्वजनिक भएको छ । प्रेम, माया र भावनात्मक सम्बन्धका विषय समेटेर तयार पारिएको यस गीतले नेपाली गीतसंगीतको क्षेत्रमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोगलाई समेत प्राथमिकता दिएको छ ।

बेलकम एभी प्रोडक्सनद्वारा निर्मित गीतको भिडियोमा पछिल्लो समय विश्वभर तीव्ररूपमा विकास भइरहेको कृत्रिम बुद्धिकता (एआई) प्रविधि प्रयोग गरिएको छ । नेपाली संगीत क्षेत्रमा नयाँ प्रयोग गर्ने उद्देश्यसाथ तयार पारिएको गीतको भिडियोले परम्परागत शैलीभन्दा फरक ढंगबाट दृश्य प्रस्तुत गर्ने प्रयास गरेको छ । गीतको शब्द, संगीत र स्वरलाई आधुनिक प्रविधिको माध्यमबाट दृश्यमा रूपान्तरण गर्दै दर्शकमाफ्न नयाँ शैलीको प्रस्तुति ल्याइएको हो ।

नेपाली गीतसंगीतमा प्रेम, विछोड, आकर्षण र भावनात्मक सम्बन्धका विषयले लामो समयदेखि महत्त्वपूर्ण स्थान ओगट्दै आएका छन् । यिनै विषयवस्तु समेटेर तयार पारिएको ‘आम्मेनी माच्यो, कान्छीको मायाले’ गीतले प्रेम्मा परेको व्यक्तिको भावनात्मक अवस्था अभिव्यक्त गर्ने प्रयास गरेको छ । गीतको शीर्षकले नै प्रेम र मायाको प्रभावलाई रोचक ढंगले प्रस्तुत गरेको छ ।

गीतको सिर्जनात्मक पक्षसँगै भिडियो निर्माणमा प्रविधि प्रयोगलाई जोड दिइएकोले यो प्रस्तुति नेपाली संगीत क्षेत्रमा भइरहेको नयाँ अभ्यासको उदाहरण बनेको छ । सूचना तथा प्रविधि विकाससँगै गीतसंगीतको सिर्जना, उत्पादन र प्रचारप्रसारका शैलीमा पनि परिवर्तन भइरहेको छ । पहिले भिडियो निर्माणका लागि आवश्यक दृश्य

खिच्न, कलाकार तथा प्राविधिक टोली परिचालन

गर्ने र विभिन्न स्थानमा छायांकन गर्नुपर्ने अवस्था थियो । एआई प्रविधि विकाससँगै सिर्जनाकर्ताले आफ्नो अवधारणाअनुसारका दृश्य तयार पार्न र कल्पनालाई दृश्यात्मक स्वरूप दिन नयाँ विकल्प प्राप्त गर्न थालेका छन् ।

‘आम्मेनी माच्यो, कान्छीको मायाले’ गीतको भिडियो निर्माणमा पनि यही प्रविधिगत परिवर्तनलाई आत्मसात् गरिएको छ । एआईको सहायताले सिर्जनात्मक अवधारणा दृश्यमा रूपान्तरण गर्ने प्रयासले भिडियो निर्माणको परम्परागत शैलीभन्दा फरक अनुभव प्रस्तुत गर्ने सम्भावना बढाएको छ । यसले सीमित खोतसाधनमा पनि नयाँ सोच र प्रयोगका आधारमा दृश्य सामग्री तयार पार्न सकिने सम्भावनालाई उजागर गरेको छ ।

गायक निर्मलराज पौडेलका अनुसार एआई प्रविधि प्रयोगले कम समयमा आकर्षक दृश्य सामग्री तयार पार्न तथा सिर्जनात्मक अवधारणालाई दृश्यमा रूपान्तरण गर्न सहज बनाएको छ । आधुनिक प्रविधि उपयोगले संगीत सिर्जनासँग सम्बन्धित विभिन्न पक्षमा नयाँ प्रयोग

गर्न सकिने उनको धारणा छ ।

नेपाली संगीत क्षेत्रमा एआई प्रविधि प्रयोग विस्तार हुँदै जाँदा गीतको भिडियो निर्माणमा मात्रै नभई सिर्जनात्मक अवधारणा विकास, दृश्य संयोजन र प्रस्तुतीकरणमा समेत नयाँ अभ्यासको सम्भावना देखिएको छ । यद्यपि, प्रविधि प्रयोगसँगै गीतको मौलिकता, सिर्जनात्मकता र कलात्मक पक्षलाई महत्त्व दिनुपर्ने आवश्यकता पनि उत्तिकै छ । प्रविधि सिर्जना थप प्रभावकारी बनाउने माध्यमका रूपमा उपयोग हुन सके यसले कलाकारका लागि नयाँ अवसर सिर्जना गर्न सक्छ ।

डिजिटल प्लेटफर्म विस्तारले नेपाली गीतसंगीतलाई देशभित्र मात्र नभई विदेशमा रहेका नेपाली तथा अन्य भाषाभाषी दर्शकमाफ्न पुर्‍याउन सहज बनाएको छ । यस्तो अवस्थामा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरेर तयार पारिएका सामग्रीले नेपाली संगीतको प्रस्तुतीकरणमा विविधता थप्न सक्छन् । नयाँ प्रविधि र परम्परागत संगीत सिर्जनाबीचको संयोजनले दर्शकलाई फरक किसिमको दृश्य तथा श्रव्य अनुभव दिने सम्भावना पनि बढाएको छ ।